

Kůň a žáby

Jeden kůň
vypil tuň.
Žáby se naň
zlobí nýčko,
že jim vypil
bydleničko.

Josef Kainar

Frajerka

Vážení čtenáři, tak jsme po delší odmlce opět tady, ovšem, kde jinde? U příležitosti nového vydání mašinovské ságy *Žatím* dobrý jsme vypovídali jejího autora českoamerického spisovatele Jana Nováka, který hrál fotbal za Spartu Chicago – dvacet dolarů za mač, párek a pivo, co vypil v klubovém baru.

Na straně tři připomíná Petr Mach kauzu ukrajinské expremiérku Tymošenkové, která je trestně stíhána za podpis smlouvy. Podobně by mohli nést trestněprávní odpovědnost architekti za to, jaký hnus postaví, nebo třeba pekaři, že za křivý rohlík – v severní Koreji tomu říkají sabotáž.

Na straně čtyři vám Martin Palouš představí, jak funguje Knihovna Václava Havla, s kterou – jak to tak vypadá – budeme v nejbližších měsících spolupracovat, jestli se tedy na to celý nevykašleme.

Na straně šest najdete několik referátů o výtvarném umění, včetně recenze na knihu Jana Koblasy o jeho anabázi v emigraci – skvělé čtení, ve Žitčhlé klíce za pouhých dvě stě korun. Na straně následující si Martin Machovec jako jediný v Praze nedělá legraci z nejnovějšího opusu Ireny Obermannové, kterou hájí tím, že na rozdíl od autorů, kteří praktikují rozjáfrný pohled z odstupu a do éteru vypouštějí cynická a sarkastická moudra, dokázala Obermannová dát do *Tajné* knihy kus své duše. No právě. Recenzi jsme mu překlátili na Tragikomický román tragikomické lásky, což ho možná nasere, ale ironie to není.

Toto číslo je ale věnováno Polsku a východní Evropě, na kterou všichni kašlou, ačkoli je důležitá. Na titulní straně přílohy najdete rozhovor s překladatelkou z polštiny Helenou Stachovou, která své řemeslo zdědila po matce, dceři Karla Teigehe, kterých ovšem bylo jako psů, takže se v tom nikdo nevyzná – ten známý byl bratranec otce, tedy prastrýc, ale to je možná blbost.

Na straně tři si ukrajinský publicista Andrij Portnov klade otázku, zda mají Ukrajinci, Moldavané a Bělorusové vůbec kdy šanci zbavit se současného statutu Evropanů druhé (nebo dokonce třetí) kategorie, který mj. připomíná zacházení s obyvateli těchto států na hranici schengenského prostoru. To mohu potvrdit – před čtrnácti dny jsem jel vlakem z Lvova do Košic a byla to fakt síla. Ale už musím končit a to zdaleka není vše.

Smrt společnosti nastane, když se z ní vytratí frajeři. V Čechách je to tak, že když se náhodou nějaký frajer objeví, je to ženská. Tohle číslo zaplatila Petruška Šustrová. Přihodilo se to tak: Sedíme v hospodě a Petruška řekne: „Máte peníze?“ „Ne.“ „Já vám dám.“ „Blbost.“ „Já mám peněz dost.“ „Blbost.“ „Prostě si zaplatím východní číslo!“ Petruška nejen tohle číslo zaplatila, ale i několik textů do něj přeložila. Něco takového v týhle blbě zemi napadne jenom Petrušku, a tak tomu bylo vždycky.

Příštíme se sejdeme, z důvodů úspor už jen dvakrát, co 20. listopadu tohoto roku a pak ještě v prosinci. Tedy sursum corda.

Hrál jsem fotbal za Spartu Chicago, za 20 dolarů, večeri a pivo

Rozhovor Babylonu se spisovatelem Janem Novákem

V čem je nové druhé rozšířené vydání mašinovské ságy *Žatím dobrý*, které teď vydaly Paseka spolu s Argem?

Vydavatelé tomu říkají přepracované vydání. Přibýlo tam nějakých třicet stránek, což by bylo u knihy běžného rozsahu celkem hodně, ale u sedmi set stran to je necelé pět procent textu. A taky jsou tam upravené některé faktografické věci, které jsem nevěděl nebo které vyšly najevo později.

Čeho se týká těch třicet stránek textu navíc?

Jsou to věci inspirované novými zjištěními – třeba to, co se odehrávalo po těch dvou útocích skupiny bratrů Mašinových na stanici SNB v Čelákovicích a v Chlumci nad Cidlinou v září 1951, kdy se to řešilo na úrovni ministra vnitra, což se dosud nevědělo. Když tedy někteří zpochybňovali diversní činnost Mašinů doma tvrzením, že neměla vůbec žádný dopad, tak ona pochoptelně dopad měla. Vystrašení komunisté následně vypracovávali různé směrnice na to, jak se mají policisté chovat v noci apod.

Nové tam je také zapracována anabáze sestry bratří Mašinů Zdeny bojující s restituční byrokracií v Kolině o to, aby dostala své dvě osminy z rodného statku otce generála Mašína v Olšanech.

Zásadní změnou v knize je interpretace spolupracovníka protektorátní odbojové skupiny Tři králů Paula Thümmela, takzvaného agenta A-54. V prvním vydání jsem jeho charakteristiku sežral i s navijákem od generála Moravce, ačkoli Thümmel byl člověk, který se minimálně přizívoval na obě strany. Zásadní historická práce o agentu A-54 je od otce a syna Kokoškových.

To jsme ovšem v období druhé světové války. Proč jsi do příběhu bratří Mašinů a třetího odboje zahrnul i druhý odboj a protektorát?

Já tam mám už i první světovou válku, ve které se skvěle předvedl otec bratří Mašinů. To byl voják tělem i duší. Mně se prostě zdálo, že příběh celé rodiny Mašinových určitým způsobem vyjadřuje dějiny Československa. A jejich otec jim nasadil latku strašně vysoko, což bych řekl je psychologické klíč ke všemu, co všechny tři jeho děti později dělaly a dokázaly.

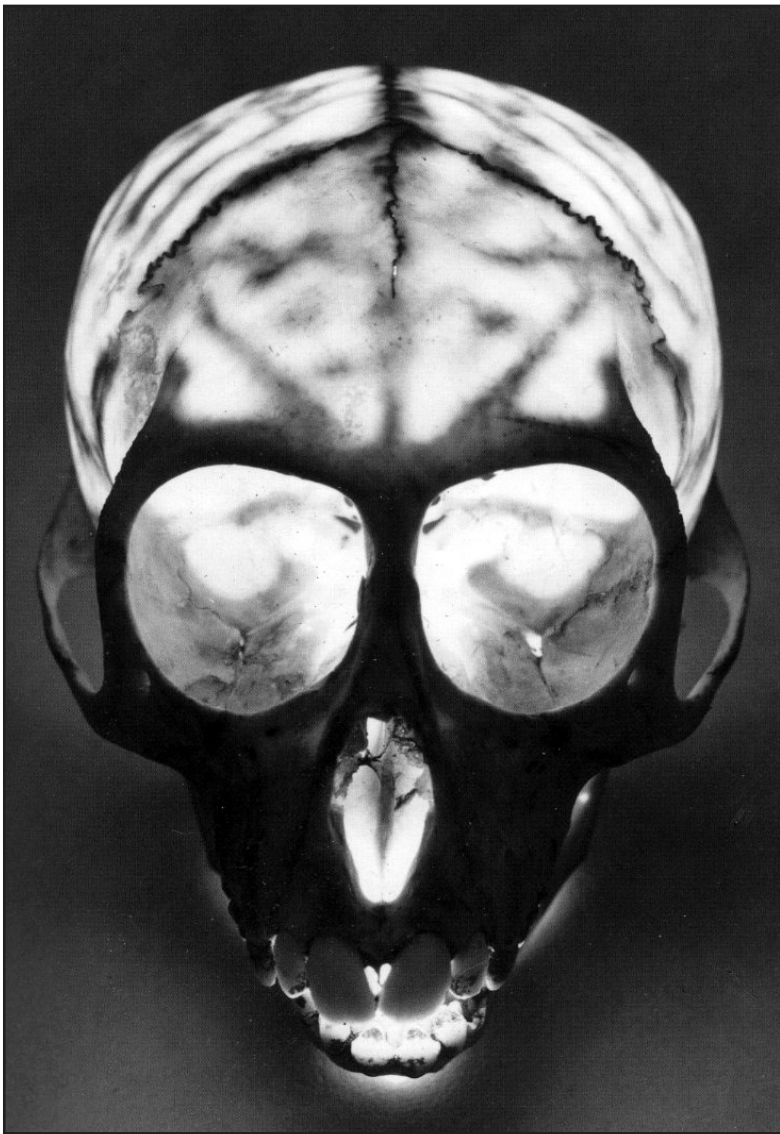
Jak jsi se tedy dostal k Mašinům?

Náhodou. Psal jsem s Formanem jeho autobiografii. Vždycky jsem něco napsal v Chicagu a pak jsem mu to vezl ukázat do Connecticutu. Jednou jsem tam přijel a on mi povídá, dneska nebudě spát. A dal mi knížku Oty Rambouska *Jenom ne strach* a já ji opravdu zhltnul přes noc, i když je to vlastně do značné míry jen přepis záznamu *Cesty na severozápad*, který si po svém útěku Mašinové pořídili na Floridě – vlastně to napsal Radek, a ti ostatní to pak jen posvětili. Rambousek k tomu dopsal krátký úvod a nějakou poesii – „jenom ne strach“ je citát ze Seifertovy protinacistické básně, která se má Mašinům vynořit v hlavě, když leží v beznadějný situaci v obklíčení v lese u Waldowa. K tomu ovšem Mašínů poznamenávají, že něco podobného se jim tehdy hlavou rozhodně nehonilo. Rambousek pak k tomu přidal ještě krátký dovětek.

Když jsem ovšem tu knihu dočet, vířila mi hlavou spousta otázek a říkal jsem si, že je to fantastický příběh, a přitom není zdaleka vyčerpaný – je jen nakousnutý. Miloš to dostal od Rambouska s dopisem, jestli by nechtěl o tom natočit film, ale tahle látka vůbec není Milošova parketa. V dopise bylo i telefonní číslo a já Miloše donutil, aby Rambouskovi zavolał, jestli by mu nedal kontakt na Pepíka

BABYLON

Číslo 5 ROČNÍK XX • STUDENTSKÝ LIST PRO SENIORY • 15.- Kč na akademické půdě zdarma • 17. říjen 2011

Andreas Feininger, Zevnitř nasvícená opičí lebka, 1951

Rozsvítit v lebce!

Dějepis, literaturu či vlastivědu chce učit s větším národním zápalem ministr školství za Věci veřejné Josef Dobeš. Ministerstvo vymýšlí, jak do osnov dostat nový předmět *Výchova k národnímu sebevědomí*. Ideální žák, který novým systémem projde, by měl podle něj být stejně hrdý na svou národnost jako Francouz (!).

„Abychom byli konkurenceschopní, musíme umět matematiku, jeden nebo dva jazyky a mít sebevědomí. To se musí v dětech zasívat promyšleně. Nechceme nacionalismus nebo nenávisť k jiným národům, ale chceme ukázat, že máme Karla IV. a Jaromíra Jágra a že máme být nač hrdí,“ řekl ministr Dobeš MfDnes a dodal, že návrh probere s odborníky.

Není třeba, Babylon už český kánon připravil. Vedle Karla IV. a Jágra je do něj třeba zařadit další významné Čechy: Adolfa Čecha, který se stal po Smetanově ohluchnutí prvním kapelníkem Prozatímního divadla, Františka Čecha, spoluzakladatele dramaturgicky vynalézávé scény *Kašpárkova říše* v Olomouci-Hejčíně, Karla Čecha, pěvce, Vladimíra Čecha, natočil *Divou Báru*, Svatopluka Čecha (*Pisně otroka*), Čecha (praotce). Také Františka Čechuru, důlního technika, který mj. vydal spis *Důlní měřičství*, a Antona Pavloviče Čechova, či geologa Vsevoloda Čechoviče (1900-1961).

Aby nebylo ministerstvo osočeno ze šovinismu, bylo by dobré vedle Čechů ocenit i Němce: Antonína Němce, hlavního představitele pravice, Františka Němce, socialistického básníka, sukníčkáře a satirika z okruhu Července, Bohumila Němce, jednoho ze zakladatelů experi-

mentální cytologie. Pak také Jiřího Němečka, vedoucího baletu Národního divadla v Praze a Bohumila Němečka, který v roce 1960 zvítězil na olympiádě v Římě v rozhovně ve váze lehké velterové. Dále Františka Němeje, laureáta Státní ceny Klementa Gottwalda, který se specializoval na makrofytopaleontologii a biostratigrafii uhelných a jiných pánví a fylogenetickou taxonomii rostlin (viz jeho pojednání *Úvod do floristické statigrafie kamenouhelných oblastí v ČSR*, 1953), a jistě i Vasilije Sergejeviče Němčinova (viz Anton Pavlovič Čechov), předsedu Rady pro výzkum výrobních sil AV SSSR.

Jako početně nejsilnější by do národního pantheonu měli být vedle Čechů a Němců povoláni také Nováci: Novák Antonín, šéfredaktor filmového časopisu *Kino*, Novák Artur, vydavatel bibliofilii a spisovatel, Novák Jan, klavírní virtuos, Novák Jiří, doktor chemických věd, Novák Josef, který získal řadu mezinárodních ocenění v letecké akrobacii, Novák Josef, vedoucí oddělení Matematického ústavu ČSAV (teorie množin a podmnožin, zejména abstraktní a konvergenční prostory), Novák Ladislav, zasloužilý mistr sportu, člen ATK a ÚDA, Novák Otomar, zabývající se paleontologií českého staršího paleozoika, zčásti i křídý, tabule a terciéru, Novák Václav Vojtěch, který na svých posledních obrazech dospěl k pokusům o „syntézu věcného vidění a tvarové pestrosti s atmosférickou, impresivní barevností a prožitkem“, Novák Vladimír, chirurg, který vydal práci *Péče o amputované*, Nováková Tereza, jejíž prósa se opírala o poznání venkovského života ve východních

Není španělský snob lepší?

Baskickou literární cenu Premio Euskadi de Ensayo získal minulý týden básník a bývalý člen teroristické organizace ETA Joseba Sarrionandia, který uprchl 7. července roku 1985 z vězení Martutene, kde si tehdy již odpykal 5 let z celkem dvaadvacetiletého trestu. Jeho útěk se stal brzy legendárním – Sarrionandia se totiž ukrýl v reprobedně kapely Imanola Larzabaly, která ve vězení vystoupila. Když se dostal na svobodu, bylo mu 27 let a od útěku žije na neznámém místě – podle dohadů nejspíš na Kubě. Jediný oficiální kontakt se světem jsou lyrické básně v baskičtině, které posílá nakladatelům, a příležitostně rozhovory na dálku.

„Já jsem nikoho nezabil,“ řekl v rozhovoru dva měsíce před útěkem z vězení německému básníkovi Hansovi Magnusovi Enzensbergerovi. Nedávno poskytl na dálku rozhovor novináři Hasieru Etxeberriovi, kterému řekl, že nic nebylo v jeho životě tak důležité jako literatura. ETA je prý dnes partnerem španělské vlády a je žádoucí odsoudit násilí. „My, kteří jsme v uplynulých třiceti letech bojovali proti státu (španělskému), musíme nyní nabýt novou legitimitu a sladit naše činy s přáním našeho národa (baskického),“ řekl Sarrionandia.

Někteří škarohládové ve Španělsku se přesto pozastavují nad tím, že se tento „velký byrik“ vždycky vyhnul odpovědi na otázku, jestli cítí nějakou lítost nad stovkami civilistů, kteří zemřeli při bombových atentátech ETA, a jiní dokonce hledají souvislosti mezi Sarrionandiovými smrtí posledními juvenilními verši a vražedným fanatismem jeho druhů z teroristické organizace v 80. letech 20. století.

Spisovatel, scénarista a filmový režisér David Trueba natočil v koupelně film nazvaný *Madrid 1987*. Pro televizi a filmové produkce prý byl jeho námět málo atraktivní, tak ho natočil s minimálními náklady za svoje. Děj je jednoduchý: uznávaný starší novinář Miguel a studentka Ángela se čirou náhodou ocitají v roce 1987 naž v jakési koupelně, rozbije se zámek a oni jsou tam den a půl uvězněni. Hodinu a půl trvající film je pak vyplněn jejich dialogy o literatuře, sexu a životě vůbec. Nebyl by to ovšem Trueba, kdyby nedostal od tohoto banálního

dramatu nějaké zajímavé historické téma. Zde to byl generační střet dvou lidí – sloupkaře Miguela, který zažil v produktivním věku pád Frankovy diktatury (1975), a mladé studentky, která vyrůstala už za demokracie.

„Sloupkaři byli tehdy velmi uznávaní a respektováni. Ve stejné době bylo do jisté míry frustrující, jak se začal prosazovat cynismus, lež a pohodlnost. Generace, která zažila přechod k demokracii, a byla mimořádně spokojená sama se sebou, se dívala na nás mladší, jako kdybychom nesli nějakou vinu za to, že žijeme v demokracii, aniž bychom se o to jakkoliv zasloužili,“ říká Trueba, kterému bylo v roce 1975 přibližně stejně jako studentce Marie z jeho nového filmu.

Téma generačního střetu jeho vrstevníků, kteří byli v době Frankovy smrti dětmi, zřejmě Truebu zajímá už dlouho, stejně jako ho přitahuje archetyp „snoba – disidenta“. V jeho starším románu *Čtyři kamarádi* se objevuje mimochodem skvěle napsaná postava literárního kritika, který si přivlastňuje zásluhu na pádu Frankova režimu, označuje sám sebe za disidenta a bohorovně tvrdí svému synovi, že díky němu může žít v demokracii a užít si všech jejích výhod.

V Československu se také po druhé světové válce kdejaký defraudant, šmelinář nebo komunistu vydával za „protifašistického bojovníka“. „Snob – (protihusákovský) disident“ ale není v našich končinách rozšířen tak jako jeho protifrankistický kolega ve Španělsku. Proč?

Současné české elity řeší jiný problém: „Byl jsem v KSČ (ROH, SSM, Lidových milicích), no a co?“ tážou se dnešní čeští mediální a jiní šéfové, politici, vysocí úředníci (viz naposledy Petr Dvořák). Není snad španělský snob lepší? Když snob v Madridu tvrdí, že přečetl všechny knihy od Vily Matase nebo od Javiera Mariase, může si klidně vymýšlet, ale aspoň tím přisuzuje oběma autorům a kvalitní literatuře vůbec nějaký význam. Se snoby disidenty je to stejné. V Čechách už nezajímá nikoho nic. -ss-

Čechách i odborná studia folklórní, a neměli bychom vynechat ani Nováky, jako například Nováčka Radiama, odborníka v mikrochemických metodách.

Z důvodů již zmíněné vyváženosti pak bezpochyby bude třeba k Novákům přidat Neumanny: Neumanna Jaromíra, člena korespondenta ČSAV, doktora historických věd, laureáta stát. ceny Kl. Gottwalda, Neumanna Stanislava, zasloužilého umělce, Neumanna Karla Cyryla, zakladatele Cukrovarnické knihovny, jistě i Neumanna Stanislava Kostku. Každopádně ovšem raději Šulákovou než Pavlicu, raději Vikovou-Kunětickou než Šiklovou, raději Fáltskogovou než Baezovou, raději Prodanou nevěstu než Odchazení, raději Koniáše než Halíka.

Ministerstvo nyní chystá podklady, jak by výchova k vlastenectví mohla vypadat. Se speciálními hodinami se děti setkají už na prvním stupni, kde poznají významné české historické osobnosti regionu (Zápotočský v Zákolanech, Jakeš v Českých Chalupech, K. H. Frank v Karlových Varech, Konrád Henlein ve Vratislavicích, Fierlinger v Olomouci, Sabina v Praze, Čuněk v Přerově, Curda v Nové Hlině). Kromě toho, že se žáci v hodinách setkají se jmény slavných králů a sportovců, budou se učit i o českých úspěších (Nagano, olomoucké tvarůžky, pivo, kostkový cukr, becherovka), významných událostech (Bílá hora, Mnichov, Vítězný únor) a rodném jazyce (hovno, mrdat, kurva – polib si prdel, debile).

„Upravíme rámcový vzdělávací program, v něm se výchova k národnímu sebevědomí objeví,“ popsala projekt Jana Holiková z tiskového odboru ministerstva.

Hurá do toho a půl je hotovo!

Tomu se říká, že se někomu rozsvítí v hlavě. Viz Feiningerův opičák nahoře.

Vážení čtenáři

máte dost tuctových provozoven, stále dokola stejně blbých barů,
kde je přirážka za nudu a hloupost?

Navštivte pohostinné zařízení **U Budyho!**
které čerstvě provozuje redakce Babylonu

RUM ZA DVACET CHLEBA SE ŠKVARKAMA ZA DESET

Adresa - bez adresy, Libeňský ostrov, dále k dopřání
www.facebook.com/ubudyho

CAVEAU du "CHIEN NOIR"

PROGRAMÉ

Le Poète - Sřenetteque

4.10. **BÁSNÍK TÍCHO**
Les paroles * Vjats e'lysee

11.10. **DAVID ZABRÁNSKÝ**
monieur

18. **MARTIN LANGER**
Le Garde Champêtre

10. Le Poète - M'elencolique

25. **TEREZA KOTRČOVÁ**
Vlasťovci q'at's

10. **KAMILA ČADOVÁ**
Les Poètes-Chansonières

11. **KUČERA F. PAROŽEK**
Le Roy de Alaviz

8.11. **BOHDAN BLAHOVEC**

Tram: Libeňský ostrov i bon směr Troja, ikon: "Riffo" po cestě mezi zahrádky
a Karelůvka jímni Chyšt

Info: BasnikTicho@seznam.cz

**VEČERY
POEZIE
U BUDYHO**

KAŽDÉ ÚTERÝ

TRAMONTA
© Land of the Silence 9-11

**ANTIKVARIÁT
ZTICHLÁ
KLÍKA**

NÁKUP MĚSÍCE

**Částka z Šternšteina, Ferdinand Josef: Čest a SLÁWA WIsoko = Megská z rozh-Lásené
StVDne Wlpregstlená (=1739), to gest: Krátká Správa / a Wegpis Rozhlá-sené Starožité
S. Mikuláše Lázně na Gruntech Král: Wěnnýho Města Wýsokého Megta w Královstaj Čes-
kém / Kragi Chrudjinském se nacházegjey Co w sobě obsahuje / gak se už-zoati má / a gaké
Aučinky působí / Sepsaná a na Swěto wydaná Skrze**

Hradec Králové, Václav Jan Tybělý, (1739), 8", (XIII), 128 s. (před titulem bílý list)
Knihopis 1759; Jungmann V.557, Johanides 135

Český text gotikou, latinská slova antikvou, signatury, stránkové kustody, arabské číslování
uprostřed horního okraje stran mezi paragrafy a žaludy, ozdobné dřevorezové výsky a viněty
rostlinného dekoru, ozdobné iniciály ve výši pěti a šesti řádků (jedna rostlinného charakte-
ru, druhá s vyobrazením lázni), v textu plně iniciály ve volném prostoru ve výši dvou řádků,
na str. 114 píseň o sv. Mikuláši od Adama Michny z Otradovic, na str. 126 píseň historická.
Nová kartonová vazba potažená mramorovaným papírem s koženým hřbetem a ná-
rožnicemi, ve hřbetu pět vazů, ve druhém a pátém poli tlačený a zlacený jmený
a věčný název, papír zahnědlý, na několika listech stopy po červotoči, tu a tam hně-
dé skvny a skvrnky, přesto ve stavu slušném. Kartonové ochranné pouzdro.

Ferdinand Josef Částka (též Tschastka či Čzastka) z Šternšteina, se narodil v Zatci, studoval filosofii a lékařství v Praze,
od roku 1718 byl přísedícím fysikem královským v Hradci Králové, od roku 1721 členem městské rady, od roku 1729
královským rychtářem. Majestátem ze dne 20.12.1734 byl nadán titulem a erbem. Zemřel 29.12.1740 v Hradci Králové.
Nabízené dílo, které vyšlo téhož roku i v jazyce německém, je velmi vzácným popisem lázni sv. Mikuláše, které vznikly
koncem 17. století ve starobylé Vraclavi poblíž Vysokého Mýta. Největší rozkvět lázni nastal ve dvacátých letech 18.
století, kdy byl v barokním areálu pražským architektem Canevallem vybudován kostel sv. Václava ve stylu vrcholného
baroka. Lázně v průběhu 19. století zanikly.

Betlémská 10-14, Praha 1 - Staré Město
Otevřeno: pondělí – pátek 10:00 – 18:00 hodin
antikvariat@ztichlaklika.cz, www.ztichlaklika.cz, tel. 222 222 079, fax: 222 220 560

**Čest a SLÁWA
WIsoko = Megská z rozh-Lásené
StVDne Wlpregstlená (=1739), to gest:
Krátká Správa / a Wegpis Rozhlá-sené
Starožité S. Mikuláše Lázně na
Gruntech Král: Wěnnýho Města
Wýsokého Megta w Královstaj Čes-
kém / Kragi Chrudjinském se
nacházegjey Co w sobě obsahuje /
gak se už-zoati má / a gaké
Aučinky působí / Sepsaná a na
Swěto wydaná Skrze**

**S. Mikuláše
Lázně**

**Čest a SLÁWA
WIsoko = Megská z rozh-Lásené
StVDne Wlpregstlená (=1739), to gest:
Krátká Správa / a Wegpis Rozhlá-sené
Starožité S. Mikuláše Lázně na
Gruntech Král: Wěnnýho Města
Wýsokého Megta w Královstaj Čes-
kém / Kragi Chrudjinském se
nacházegjey Co w sobě obsahuje /
gak se už-zoati má / a gaké
Aučinky působí / Sepsaná a na
Swěto wydaná Skrze**

**ANTIKVARIÁT
Eva Kozáková**

Myslíkova 10, 120 00 Praha 2
tel.: 224 917 862

otevřeno pondělí – pátek
9 – 18
nákup knih
10 – 12 14 – 16

technická, odborná a cizojazyčná literatura
skripta, slovníky, učebnice
beletrie, poesie
grafika, fotografie, pohlednice

antikvariat_kozakova@seznam.cz

Polský institut

www.polskyinstitut.cz
Malé náměstí 1, 110 00 Praha 1,
e-mail: praga.ip.sekretariat@msz.gov.pl
tel. informace 224 214 708,
sekretariát 224 212 274

Program říjen 2011

Filmy
Promítání filmů v sále Polského institutu v Praze,
Malé nám. 1 (vchod z Karlový ulice 27), filmy v polském
znění s překladem do češtiny, začátek 18.30.

Retrospektiva R. Polańského – herecké začátky:
18. 10.
Komeda – Soundtrack pro jeden život (2009,
52 min.), rež. C. Butenhoff-Duffy

Literatura
25. 10. - 19.30
Autorský večer Justyny Bargielské
Literární kavárna Fra, Šafaříkova 15, Praha 2

Setkání
10. – 23. 10.
Architecture Week:
architektura zemí Visegrádských čtyřky

17. 10. - 18.00
Hledání podstaty středoevropského města
Seminář časopisů Res Publica Nova a Host,
prezentace čísla Central Europe as City
Polský institut

25. – 26. 10.
Konference „Střední Evropa?
Mezi realitou, konceptem a chimérou“
RKf, Jungmannovo nám., Praha 1

Hudba
27. – 31. 10.
Dirigent Lukasz Borowicz v Praze
www.luk.cz

Smetanova síň OD, nám. Republiky 5, Praha 1

Výstavy
19. 9. – 25. 10.
Fotografická výstava „Gdyně z moře a snů“
Velvyslanectví Polské republiky, Valdštejnská 8, Praha

Program listopad 2011

Film
3. – 6. 11.
Současná filmová tvorba – Střední Evropa
V rámci přehlídky bude v české premiéře představen
film Černý čtvrtek režiséra Antonia Krauze.
Maďarské kulturní středisko, Rytiřská 25-27, Praha 1

29. 11. - 18.30
Bolavá místa jižního Kavkazu
Projekce dokumentárního cyklu a beseda
s autorkou, novinářkou Petruškou Šustrovou
Polský institut

Literatura
15. 11. - 18.00
Visegrad Poetesse
Autorský večer čtyř visegrádských autorek,
Agnieszky Wolny-Hamkała, Kataríny Kuchelové,
Kateríny Rudčenkové a Anny T. Szabó
Slovenský institut v Praze, Jilská 450/16, Praha 1

Setkání
3. 11. - 11.00
Eastern Policy of the EU and the Situation
in the Post-Soviet Area.
Central European Perspective.
Panel věnovaný polské a české perspektivě na
otázku východní politiky EU, za účasti polského
velvyslance v Moskvě, Wojciecha Zajączkowského.
MZV, Loretánské nám., Praha 1

3. 11. - 17.00
Rusko a národy
Beseda s Wojciechem Zajączkowským
a Wojciechem Góreckým na téma dějin a
současnosti Ruska z perspektivy jeho periferií.
Evropský dům, Jungmannova 4, Praha 1

15. – 16. 11.
Média a společenská změna – Polsko a střední Evropa
Seminář organizovaný Pražskou školou
alternativ a revue Krytyka Polityczna
Polský institut

Divadlo
4. 11. - 20.00
Teatr Niemożliwy: Životní volby
Vystoupení polského divadla v rámci festivalu
„Přelet nad loutkářským hnízdem“
www.preet.cz
Divadlo Minor, Vodičkova 6, Praha 1

Výstavy
Zorka Project – Průměrní. Češi a Poláci.
Fotografie a texty Moniky Redzisz a Moniky Berezecké
7. 10. – 12. 11., Krásný Ztráty, Náprstkova 10, Praha 1
7. 10. – 2. 12., Polský institut

19. 10. – 15. 11.
Polsko z LOTU ptáka
Výstava unikátních leteckých snímků Polska fotografa
Kacpra Kowalského, laureáta ceny World Press Photo.
Vyhlídková terasa Terminálu 2, Letiště Praha – Ružyně

Doporučujeme
7. 10. – 27. 11.
Sport jinak – Fotografie Tomasze Gudzwatého
www.czechphotogallery.cz
Czech Photo Gallery, Újezd 19, Praha 1

15. 11. - 17.00
Vernisáž popelnérové výstavy
českých a polských malířů
Výstava potrvá do 29. 11.
Galerie U Zlatého kohouta, Michalská 3, Praha 1

Asistence o.s.
při Jedličkově ústavu a školách v Praze

Nabízíme možnost spolupráce při pomoci
studentům a absolventům Jedličkova ústavu a škol.
Jedná se o přípravu do školy, učení se cizím jazykům,
doprovody na různorodé volnočasové aktivity,
přípravu na přijímací i jiné zkoušky.

Více informací rád poskytne koordinátor dobrovolníků
Erik Čípera erik@asistence.org, tel.: 739 006 382

Asistence o.s.
– s člověkem s tělesným a kombinovaným postižením
hledáme jeho vlastní cestu, jak se zapojit v běžném životě.
www.asistence.org

Čtvrtek 3. 11. 2011
od 19.00 hodin v klubech VAGON
a ROCK CAFE na NÁRODNÍ TRŽDĚ

**Symboli-
cké
vstupné
100 Kč**

**Bude se
vyhlašovat**

**ČESKÝ
PAPA
LÁŠ
ROKU
2011**

**Poletíme?
P.S.H.
Ester Kočičková
a Kujooni
Banana Split
Karel Gott Revival**

Odkazy: www.ceskeypapas.cz
www.politickapisen.cz

VZPOURA PŘICHÁZÍ

již v prosinci!

kdo bude viset?

Pascal Ouilgnard
Terasa v Římě

Jean Cocteau
Opium

Henri Michaux
Cesta
nepoddajnosti

NAKLADATELSKÉ STUDIO rubato.cz

Třetí svět v soudní síni

Na Ukrajině došlo k něčemu, co se vymyká běžnému chápání. V přímém přenosu jsme byli svědky zneužití soudní moci k vyřízení politické opozice. Doba se změnila, a proto se již nejedná o „vlastizradu“ nebo „vyzvědačství“, nýbrž „překročení pravomocí“. Co je na procesu a odsouzení bývalé premiérky Julije Tymošenkové zajímavé? Vlastně všechno.

Celý proces s Tymošenkovou byl již od počátku trapný a svévolný a skončil tím, že jednatřicetiletý soudce v pozici jisté obdoby českého soudního čekatele se zcela ztotožnil s požadavky obžaloby a expremiérku poslal na sedm let za mříže. V podstatě je jedno za co – politická rozhodnutí volených představitelů v institucionálně zakotvené demokracii mohou soudit zkrátka jen parlament a voliči, jinak lze těžko mluvit o právním státě. Prokazovat ještě vinu za uzavření plynového kontraktu, který je z principu sofistikovaný a víceletý, připomíná losování stavební firmy na karlovarském úřadu. V důsledku by za stejný „čin“ měla sedět alespoň polovina evropských politiků v čele s Gerhardem Schröderem nebo bývalým místopředsedou polské vlády Markem Polem, který podle zprávy tamnějšího Nejvyššího kontrolního úřadu uzavřením taktéž plynového kontraktu stejně „porušil zákon o mezinárodních dohodách“ a „ohrozil energetickou bezpečnost Polska“.

Na rozdíl od nich Tymošenkova poslední dva měsíce strávila ve vyšetřovací vazbě v cele o 16m², spolu s dalšími třemi vězeňkyněmi. Do styku s nimi příliš nepřišla. Její všední den měl vypadat zhruba takto: v pět hodin ráno budíček, osobní prohlídka, v sedm odjezd na soud, pak dvě hodiny čekání na jeho začátek. Pak v sedm ho-

din večer opět osobní prohlídka a v devět večer návrat do cely. Poněvadž tento koloběh trval často i několik dní za sebou, na seznámení se se spisem a přípravu obhajoby jednoduše nebyl čas.

Analýtici i komentátoři si jsou jistí, že se jedná o politickou objednávku současného prezidenta Janukovyče, který Tymošenkovou ostatně jen těsně porazil v loňských prezidentských volbách. Nad čím si ale marně lámou hlavu je motiv a cíl, který tím sleduje. Ukrajina se geograficky, politicky i obrazně potáčí mezi dvěma světy. Na jedné straně ruský vynález řízené demokracie, na druhé i přes současnou dluhovou krizi prosperující a vyspělá Evropská unie. Janukovyč je označován coby proruský s voličskou základnou hlavně na ruský mluvící východní Ukrajině. Počty vypadají jednoduše. Politický proces a perzekuce politické opozice znemožní podpis asociací dohody s EU a nasměruje Ukrajinu do otevřené ruské náruče. Tak jednoduché to ale není. Ruská náruče totiž nenabízí nic více ani méně než celní unii s výhledem na nadnárodní „Euroasijskou unii“, kde by měla být ve společnosti Běloruska a Kazachstánu. Ruský projekt zatím vypadá tak, že jeho členové by automaticky přišli o mnohé prvky národní suverenity, aniž by bylo třeba se dále obtěžovat hlasováním apod. Pochopitelně je tento projekt lákavý pouze pro Rusy. I kdyby Janukovyč nakrásně sympatizoval s obrem na východě, akceptováním jeho podmínek by se sám odsoudil do role naprostě bezvýznamnosti, což rozhodně nemá v úmyslu. Celý plynový kontrakt chce navíc spektakulárně vypovědět, čímž Rusy naopak dráždí. Samozřejmě je ve stejné slabé pozici jako Tymošenková, Rusové mu plyn mohou kdykoli vypnout.

Přitom Janukovyč není žádný zelenáč. Jako premiér sloužil již pod dosud proslulým prezidentem Kučmou, za jehož vlády se „ztráceli“ nepohodlní novináři, aniž by se tyto vraždy obtěžoval kdo kdy vyšetřovat. Měl namířeno na jeho místo, nicméně volby zfalšoval tak nešikovně, že vyvolal oranžovou revoluci v čele právě s Tymošenkovou a Juščenkem, která ho načas smetla. A loňské prezidentské volby byly jen těsné. Jako jediný motiv celého procesu tak zůstává pouze osobní msta. Na vrcholného představitele země motiv poněkud chabý.

Jak se Janukovyčovi celý proces vymkl z ruky, začíná sám připomínat neřízenou střelu. Nechává si otevřená vrátka a Tymošenkovou dál systematicky dehonestuje dalšími a dalšími obviněními, od zpronevěry po nevyhodné nákupy, nyní snad sanitek, později snad pastelek nebo lentilek. Tento postup funguje, Rusko v případě odsouzení Michaila Chodorkovského postupovalo stejně. Nakonec měl na daních dloužit více, než kolik kdy Jukos vydělal. A lidé na Ukrajině se zatím tváří podobně netečně jako v Rusku. O korupci, zneužívání i zpronevěrách slyší pořád, nakonec jsou rádi za jakýkoli trest. Institucionální i právní marasmus je natolik všudypřítomný, že se jeví pod jejich rozlišovací schopnost posuzovat, jak a za co byl kdo skutečně souzen a odsouzen.

Tím těžší pro Janukovyče ovšem bude Tymošenkovou nyní propustit. V očích veřejnosti by tím uznal chybu a výrazně se oslabil. Mnohem snazší pro něj podle všeho bude pokračovat dál ve své taškařici a Ukrajinu na dlouho vyloučit z evropského prostoru. Bohužel tím zavádí nová pravidla, jejichž důsledky podle všeho sám odmitá dohlédnout. Propuštění Tymošenkové, depolitizace soudů i vyšetřovacích orgánů se odkládá na neurčito. Velká škoda pro Ukrajinu i celou Evropu.

Petr Mach

Střední Evropa, Rusko, Kavkaz cyklus akcí Polského institutu

Na tematické zaměření tohoto čísla Babylonu naváže v nejbližších týdnech celá řada zajímavých setkání.

3. listopadu se v Praze hned dvakrát představí dva hosté z Polska: nynější velvyslanec Polska v Moskvě **Wojciech Zajaczkowski** a také expert na Kavkaz **Wojciech Górecki**, který byl před třemi lety členem Nezávislého mezinárodního výboru pro zkoumání příčin konfliktu v Gruzii. Nejříve se zúčastní panelu o evropské východní politice v rámci Symposia Česká zahraniční politika na MZV, a večer v Evropském domě budou diskutovat o „Rusku a národech“ – dějinách a současnosti impéria viděných z perspektivy ne-ruských národů na jeho periferiích. Setkání bude zároveň prezentací stejnojmenné knihy, jejíž recenzi najdete na stránce III.

29. listopadu se bude v Polském institutu v Praze promítat dokumentární cyklus o Náhorním Karabachu Bolavá místa Jižního Kavkazu a diskutovat s autorkou cyklu, novinářkou **Petruškou Šustrovou**.

1. prosince se v Brně na Fakultě sociálních studií uskuteční konference Střední Evropa a Rusko. Mezi hosty je i profesor **Andrzej Nowak**, s nímž si v tomto Babylonu můžete přečíst rozhovor. O polské fascinaci Východem, současně východní Evropy a Kavkazu si můžete přečíst i v nejnovějším čísle brněnské revue Kontexty.

Více informací najdete na www.polskyinstitut.cz

Na polské frontě klid?

Politologové jásají. Polsko po dvaceti dvou letech splnilo jednu z podmínek stabilizovaného demokratického systému: vládnoucí strana Občanská platforma premiéra Donalda Tuska dokázala obhájit vítězství v nových volbách a bude pokračovat u kormidla. Jášají také zahraniční média, pro které je výsledek voleb vítězstvím „předvídátného a pro-evropského“ Polska nad temnými silami ztělesňovanými stranou Právo a spravedlnost Jaroslawa Kaczyňského.

Poláci asi příliš nejásají, hlavně kvůli tomu, že tyto volby celkově nevbudily moc velké emoce. Tusk před časem prohlásil, že je „nemá s kým prohrát“ a skutečně se nešlo během ospalé předvolební kampaně zbavit dojmu, že PiS na vítězství příliš netlačí. Názor řady komentátorů potvrdil sám Kaczyński, který se v povolebním projevu otevřeně přihlásil k „maďarskému modelu“ Viktora Orbana: vyčkat na dramaticky ekonomický a společenský otřes, který vzhledem ke stále se zhoršujícímu stavu státní kasy není nepravděpodobný, a pak zvítězit natolik výrazně, aby to Kaczyńskému umožnilo vládnout samostatně.

Pro vnějšího pozorovatele, který polskou realitu posledních let n sledoval, volby mohly působit poměrně paradoxním dojmem. Většina médií se soustředila především na pranýřování opozice a Plaforma se opakovaně snažila působit dojmem, jako by poslední čtyři roky vládl někdo jiný. Kampaně nevyprodukovala snad jediné výraznější heslo, možná kromě ústředního hesla liberálů „Polsko ve výstavbě“, kterým se zároveň chlubila svými úspěchy, omlouvala za současné potíže a žádala o další čas na dokončení práce – pro každého, kdo se v nedáv-

ně době pokusil cestovat Polskem jinak než letecky, muselo toto heslo získat tragikomickou příchutí...

Neméně dvousečná se ukázala sázka Platformy na polské předsednictví v Radě EU – po lisabonské smlouvě v podstatě spíše logistický než politický úkol. Bublina předsednictví, nafouknutá do nepředstavitelných rozměrů (chyběla už pouze iniciativa, aby se letošek stal „rokem nula“ nového počítání polských dějin), měla vyvolat dojem, že Donald Tusk má nyní ve svých rukou osud celého světa. Ve stejném duchu se neslo opakované ujišťování, že „pouze Platforma dokáže pro Polsko získat 300 miliard eur z evropských fondů“ v novém rozpočtu EU.

Kampaně se zdramatizovala pouze ke konci, kdy průzkumy nečekaně začaly ukazovat, že PiS liberály rychle dohání. Na vlně paniky Platforma – strana společenské inkluze a otevřenosti – vyprodukovala spot, v němž je zachyceno řadění fotbalových fanoušků a emotivní výstupy starších paní z vypjaté doby po smolenské katastrofě (tedy údajných skalních voličů PiS), ukončené hrůzyplnou konstatací: „Oni půjdou k volbám. Co Ty?“ Byly také vytažené – nepříliš šťastné – Kaczyńského formulace na téma Angely Merkelové, které pomohly k vytvoření dojmu, že by na druhý den po vítězství PiS Polsko vyhlásilo Německu válku...

Ve volbách 9. října obě hlavní strany v podstatě zopakovaly své zisky z klání v roce 2007. Jediným opravdovým poraženým tak je postkomunistický Svaz demokratické levice, jehož na levé straně spektra

Západ a volby na Kavkaze

Těsně před nedávno proběhnulším Forem 2000 jsem dostala mail od jednoho Gruzína. Psal, že na Forum je pozván také gruzínský prezident Michail Saakašvili a že by mu rád položil několik otázek. Cituji: „Proč se utrácíte peníze za jednorázové projekty (např. luxusní koncerty) a na výzbroj bezpečnostních složek (netransparentní tendry), když přes tři sta tisíc obyvatel Gruzie trpí hloupenkou typu Č a projekty na léčbu rakoviny zajišťuje česká rozvojová pomoc, protože zdravotní péče v zemi je nesmírně drahá?“

Proč dodnes neteče pitná voda dvěma třetinám obyvatel v zemi bohaté na vodní zdroje, včetně velkoměst jako Rustavi a Kutaisi? Proč je jedinou institucí, která funguje, ministerstvo vnitra (jak jinak, když dostává minimálně 30x více peněz než ostatní státní instituce dohromady, samozřejmě kromě Ministerstva obrany)?

Proč se vyliďňuje země? Proč je lidí v produktivním věku třikrát méně než před 10 lety?“

Otázek, které by gruzínský prezident nerad slyšel, by se našlo víc. Například by těžko odpovídal na otázku, proč nechal tak násilně rozehnat demonstrace, na nichž gruzínští občané protestovali proti výsledkům voleb, které podle jejich názoru jeho moc zfalšovala. Stejnou otázku by bylo možné položit i prezidentům dalších dvou republik jižního Kavkazu, arménskému Serži Sarkisjanovi (a jeho předchůdci Robertu Kočarjanovi) i ázerbájdžánskému İlhamu Alijevovi. Podle všeho jim je ale nikdo neklade – kdo by si byl ochoten pálit prsty kvůli „dalekým zemím a národům, o nichž skoro nic nevíme“?

Na jižním Kavkaze nevládnou diktatury, to by bylo příliš silné slovo. Představitelé opozice nesedí ve vězení, mohou dokonce zakládat strany a hnutí a kandidovat ve volbách. Jen se nedostanou do zastupitelských orgánů. Je téměř pravidlem, že se s vyhlášením výsledků voleb několik dnů čeká – a v této době probíhají zákulisní jednání, podle něhož se pak výsledky upraví. Zlé jazyky tvrdí, že arménské, ázerbájdžánské a gruzínské úřady čekají, až odjedou zahraniční pozorovatelé, ale myslím, že nemají pravdu. Zahraniční pozorovatelé mise totiž po každých volbách v jihokavkazských republikách pravidelně opakovaly, že sice došlo k nějakým nepravděpodobnostem, ale vcelku volby proběhly řádně a demokraticky. Nemí to pravda.

Sledovala jsem jako mezinárodní pozorovatelka několikery volby v Ázerbájdžánu a jedny v Gruzii. Vysílala mě tam malá americká nadace IDEE a musím konstatovat, že jsem viděla něco podstatně jiného než pozorovatelé Společenství nezávislých států nebo mise Organizace pro bezpečnost a spolupráce v Evropě. Moji kamarádi z Jižního Kavkazu byli jako pozorovatelé u voleb víckrát než já a potvrdili mi, že hromadné podvody při hlasování a sčítání hlasů jsou v těchto zemích naprosto běžné – například „kolotoč“, při němž po městech jezdí autobusy s „voliči“, kteří nevolí jen jednou, ale odevzdávají hlasy postupně na mnoha různých volebních okrscích.

Při posledních volbách, jichž jsem se na jižním Kavkaze zúčastnila (byly to prezidentské volby v Ázerbájdžánu na podzim 2003), jsem byla členkou téměř dvousectčlenné mise zmíněné americké nadace a naše výprava byla zařazena pod hlavičku OBSE, tvořili jsme třetinu jejich pozorovatelů. To, co jsme viděli na vlastní oči, a to, co o volbách OBSE oficiálně napsala, nás přimělo vydat menšinové stanovisko. Vypsalí jsme v příloze desítky podvodů, jichž jsme byli svědky a zpochybnili jsme oficiální výsledky voleb. Výsledkem bylo, že nadace IDEE už nikdy na podobný projekt nedostala peníze, a většina z nás se dostala na „černou listinu“ mezinárodních pozorovatelů, takže nás OBSE už k žádným volbám neposlala.

Myslím, že se tímto strkáním hlavy do písku demokratický svět na jihokavkazských republikách těžce provinil. Prezidenti Alijev, Saakašvili ani Sarkisjan jistě nejsou takoví diktátoři jako běloruský Alexandr Lukašenko – ale autoritativní vládcí, kteří nepustí ke slovu zastánce jiného názoru, rozhodně jsou. A že moc, která nebyla demokraticky zvolena, nesleduje zájmy svých občanů ani svých čtů, nýbrž své vlastní, je prostě fakt.

Lze se snadno přesvědčit o tom, že ve všech třech jihokavkazských republikách vládnou nedemokratické poměry – ovšem člověk by tam musel jet, dívat se kolem sebe a mluvit s lidmi, a ne prosedět dva dny na nějaké oficiální konferenci. Je to podobné jako s těmi volbami: pozorovatelé OBSE jezdí z jednoho okrsku na druhý, na každém pobudou hodinku, nebo ani to ne, a pochopitelně žádné podvody nevidí. Jak by mohli? Žádná soudní volební komise přece nebude házet do urny falešné volební listky ani podepisovat nepřítomné voliče, když tomu přihlíží mezinárodní pozorovatel. Stačí počkat, až pozorovatelé odjedou... Na žádné konferenci přece nebudou referenti mluvit o tom, co by jim mohlo přivodit nepřijemnosti.

Dnes jsou už mocenské poměry ve světě jiné, než byly v devadesátých letech, Evropská unie i Spojené státy mají vlastních problémů až nad hlavu a daleký a problematický jižní Kavkaz v tiché dohodě přenechávají Ruské federaci. Je jasné, že Evropa ani USA problémy jihokavkazských republik nevyřeší – ani nemohou, to je věc tamních občanů. V posledních dvaceti letech však mohl demokratický svět tímto občanům výrazné pomoci tím, že by jeho zástupci poukazovali na nečistý průběh voleb. I autoritativní vládcí se snaží předstírat, že jsou demokraté, a dbají (nebo dbali) na mínění Západu. V tom jsme bohužel nenapravitelně selhali.

Petruška Šustrová

LA CASA BLŮ

...tvoje španělská vesnice

www.lacasablů.cz

Nasaj naši atmosféru!

100% nekuřácká

FIESTA DE ANIVERSARIO

OBLEČ SI BIKINY A/NEBO SOMBRERO A PŘIJĚZ S NÁMI OSLAVIT

15. NAROZENINY LA CASA BLŮ

SOBOTA 5. LISTOPADU V 19:30

HUDBA »TANEC A MNOHEM VÍCI!

Prvních 30 hostů dostane uvítací drink

1 Frozen margarita gratis pro dámy v bikinách

1 Cuba libre gratis pro pány v klobouku

SOUTEŽ O MISS BIKINY

A MISTR SOMBRERO PIVNÍ PANDĚRO

Ceny pro dámy:

1. láhev Ron Abuelo

2. nová tričko La Casa Blů

3. dva koktejly dle výběru

Ceny pro pány:

1. Poukaz na Fajitas

2. nové tričko La Casa Blů

3. 4x nefiltrovaný Staropramen

Galerie Julio Cortázar

Julio Moreno Robles – Grafika

Kozí 15, Praha 1, 224 818 270

Reservé sms servis 723 446 002

lacasablů@seznam.cz

www.facebook.com/nakladatelstvi.portal

www.portal.cz

ŽIVOT MEZI JUNGEM A FREUDEM

SABINE RICHEBÄCHER

váz., 336 s., 469 Kč

Thomas Moore

Život jako hra na osmnáct jamek

Příběhy z golfového greenu

ŽIVOT JAKO HRA NA OSMNÁCT JAMEK

THOMAS MOORE

váz., 216 s., 325 Kč

Thomas Moore

Život jako hra na osmnáct jamek

ŽIVOT JAKO HRA NA OSMNÁCT JAMEK

THOMAS MOORE

váz., 216 s., 325 Kč

Tomáš Halík

Smířená různost

SMÍŘENÁ RŮZNOST

TOMÁŠ HALÍK

váz., 232 s., 299 Kč

Žádejte v knihkupectvích nebo objednávejte:

Portál, s. r. o., tel.: 283 028 203, e-mail: obchod@portal.cz

KNIHKUPECTVÍ PORTÁL:

Jindřišská 30, Praha 1; Klapková 2, Praha 8;

Dominikánské nám. 8, Brno.

SLEVY PRO STUDENTY

15 % NA PUBLIKACE PORTÁL, 10 % NA OSTATNÍ KNIHY

Odmýtizovaný mýtus

Vít Žavadil

Člověk odjakživa miluje tajemné. Tak se zrodily pohádky, pověsti a mýty. Tyto tendence pokračují i v současné d-obě, kdy vznikají celé imaginární světy (Tolkien, Borges, Čilek ad.), v módě je i sci-fi žánr, atd. A právě zde na lidi nejvíce působí mystické či nedovyččené. Stejně tak tajemné otevřené a mnohoznačné závěry.

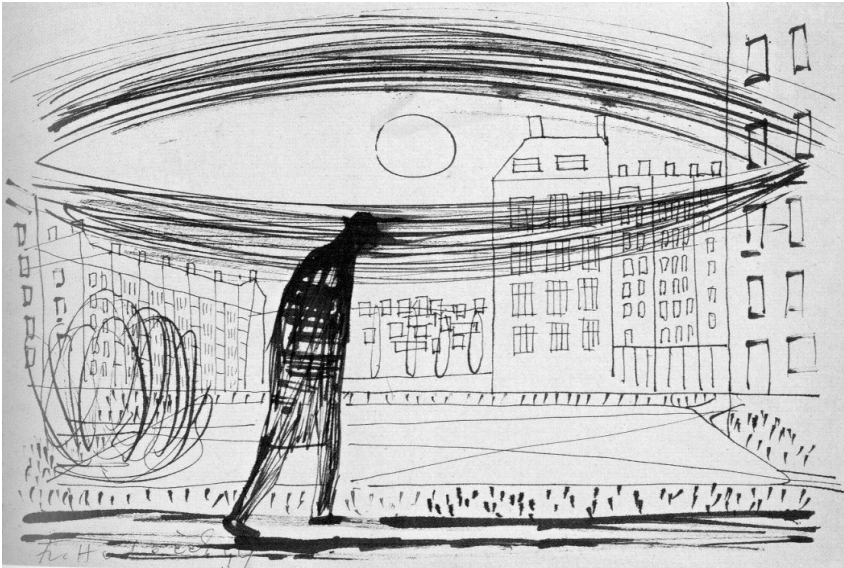
Operní aktovka ***Daphne* Richarda Strausse** čerpá z antického mýtu, jehož smysl poněkud posunul libretista Josef Gregor (libreto začal psát Stefan Zweig, který jakožto žid od psaní raději posléze odstoupil, aby mohlo být dílo provozováno). Tato „bukolická tragédie“ nepatří právě ke Straussovým nejhranějším operám, přestože jde o dílo výjimečných kvalit po všech stránkách. Je součástí řady jeho rozsáhlých jednoaktových oper, které trvají zpravidla něco málo pod dvě hodiny, mají obrovský tah, hrávají se bez pauzy a patří dnes již k reprezentativním dílům nejen německé, ale i světové operní tvorby. Právě ***Daphne*** jako jedna z oper, kde hledal Richard Strauss inspiraci v antické mytologii, přináší scénickou variaci známého antického mýtu o nymfě Daphne, jejíž životní osud určí milostné vzplanutí několika nápadníků, které nedokáže opětovat. Její úděl zpečetí bůh Apollo proměnou ve věčné zelený vavřín. Straussova opera má samozřejmě několik dramatických vrcholů, kde lyrika s velkými plochami adorace přírody přechází v dramatické konflikty a vnitřním napětím nabitě monology hrdinky. Do toho je umně zakomponována hedonistická oslava boha Dionýsa s adorací vína a s tím souvisejících tělesných požitků.

Interpretovat scénicky toto dílo dnes klade na režiséry neodbytné dilemma „co s tím“, ač by bylo logické dát dílu to, co mu patří. To znamená zachovat mystickou

atmosféru, filosofickou hloubku, lyrickou průzračnost i antickou scenerii. Ale to by znamenalo „zradit“ současné trendy, které ženou režiséry k vymyšlení všelijakých koncepcí a aktualizací. Režiséři dnes většinou berou dílo samotné pouze coby odrazový můstek k uplatnění svých představ řešících jakási pofidérní témata, jež dle jejich mínění obracejí dílo tváří k dnešku – s vlastní operou mají mnohdy ale pramálo společného. Richard Strauss byl pověstný tím, jak bděl nad každou větou, nad každým slovem a jistě by nepřipustil, aby jeho hudba a hudebně-dramatické myšlenky byly takto zneužity, ba exploatovány. Jenže autor již dávno odpočívá v pokoji a postmodernismus zaplavil operní scény téměř bezezbytku. To platí i pro dvě nedávné inscenace jeho ***Daphne*** na významných německých operních scénách: **Oper Frankfurt a Sächsische Staatsoper Dresden**.

Ve Frankfurtu dnes jeden z nejuznávanějších německých režisérů Klaus Guth si při formování scénické podoby ***Daphne*** zřejmě nekladl nijaké limity. Popustil značné uzdu své fantazii a imaginaci a tak namísto rybářské chatrče sledujeme jakýsi notně zdevastovaný objekt (snad nějaký někdejší klasicistní zámek, do nějž přší a v němž roste mech a býlí). Oslava Dionýsa je prezentována v jiné místnosti objektu s nábytkem jakési zahradní restaurace nejnižší cenové skupiny (scéna a kostýmy Christian Schmidt). Do toho vstupují nápadníci Daphne: Leukippos v mikíně, obnošených kalhotách a bosý, Apollo v ošuntělém saku. Sama Daphne je oblečena v modrých pracovních sátech připomínajících úbor uklízečky. Že by se měnila ve vavřín, nebylo nijak patrné. Naopak celý příběh rámovala jakási stařena s holí, o níž jsme se dočetli v programu

od samotného režiséra, že jde o zestálou Daphne, která hledá místo svého dětství! Scéna se odehrávala na točné, prostor byl členitý, na podlaze se povalovaly různé předměty, všude nepořádek a hlína, ale vyčist téma, které do hudby a textu vložili autoři opery, se mi nepodařilo. Jistě, Klaus Guth, jako každý divadelní tvůrce, má právo na svébytný pohled a vlastní specifický

František Hudeček, *Chodec ve větru*, 1944

výklad. Pokud se však interpretovanému dílu vzdálí natolik, že zatemní, ne-li eliminuje příběh a zachová pouze jednotlivé, navíc navzájem pouze k sobě řazené situace, znemožní de facto vnímat pravou podstatu díla samého. O to smutnější je, že tato inscenace byla vyhodnocena jako nejlepší režie v sezóně 2009/2010 a režisér obdržel prestižní divadelní cenu Faust 2010. I obecnostvo se zřejmě s faktem, že režisér ve skutečnosti dílo pozměňuje a znásilňuje, asi smířilo, anebo mu stačí poslouchat hudbu a od jevištní podoby se ve svém vnímání distancovat.

Totéž, ještě v daleko demýtizovanější podobě, přinesla drážďanská inscenace této opery. Režisér Torsten Fischer vyšel z faktu, že Richard Strauss má ve své partituru fanfáry, které použil pro berlínskou olympiádu v době, kdy ještě celý svět podporoval režim Adolfa Hitlera. Z tohoto v podstatě nahodilého prvku patrně dospěl režisér k pocitu, že vlastně Strauss svým dílem postihl

ideologie a mašinérie je stará dobrá evropská tradice, kterou se řídili nejen lidé, ale i nymfy a bohové už ve starověkém Řecku, a že vlastně podmiňuje zákonitosti lidských osudů. Je to skutečně nepochopitelné.

Příběh ***Daphne*** je v drážďanském pojetí samozřejmě celý postaven na hlavu a rovněž klíčová situace – převlek Leukippa do ženských šatů – by byla v daném, přeneseném prostředí zhola nemožná. A právě tak je nemyslitelné, že by vůbec takového fašistického pohlavára napadlo někoho proměňovat ve strom. To se na scéně ovšem nedělo a ***Daphne*** byla spolu s ostatními odvěčena na jakési popravěšti. Inscenace navíc ukázala, jak jsou v podstatě takovéto „koncepce“ zavádějící a svým způsobem zrádné. Režisérovi se tu vymkl jeho nápad z rukou, Straussova hudba díky své sugestivnosti vytěsnila jeho nápady za hranice divákovy vnímání a inscenace tak vyzněla zcela opačně než autor (a věrme, že i režisér) zamýšlel. Zena, která odmítá naplnit svou úlohu milenky, která se vzepře být muži po vůli, nedostojí svému přirozenému poslání, svému údělu, je tedy sama strůjcem svého „tragického“ osudu. Na to zejména německý divák dobře slyší, protože je od malička veden k trpné poslušnosti. Drážďanská inscenace Straussovy ***Daphne*** tak výmluvně ukazuje, jaké (jistě nezamýšlené) důsledky může také takovéto „obracení děl tváří k dnešku“ přinášet.

Dirigenti (Hans Drewanz ve Frankfurtu a Omer Meir Wellber v Drážďanech) naopak až úzkostlivě dodržovali skladatelovu partituru a bez ohledu na dění na jevišti evokovali „bukolickou“ mýtičnost díla. Rovněž tak představitelé jednotlivých rolí byli po pěvecké stránce znamenití. Ostatně v tak slavných operních domech to lze předpokládat. O to víc mrzí, že tajemná proměna nymfy ve strom, tedy v podstatě katarze, v režijním a výtvarném provedení díla zcela chyběla. Ztvárnění obou představení (s důrazem na drážďanskou inscenaci) jen dokresluje hloubku krize, do níž se operní režie dostala.

pokračování ze strany 1

Emě, o mámě – ženě generála Mašina, o bratrovi matky Ctiborovi Novákovi a o svých vlastních osudech.

Až pak jsem jel do Clevelandu za Radkem, kterému se zpočátku ta beletristická forma moc nezdála, ale který to se mnou taky docela ochotně celé probral a který mi řekl spoustu zajímavých věcí. Nakonec to je tak: Pepík má dvě knihy, tu moji a posléze ještě své dcery, Radek měl ten Ramboukův prepis svých záznamů a paní Zdena napsala ty *Čtyři osudy*. Takže každý ze sourozenců má svoji versi.

S jinými akterý kolem skupiny jsi nemluvil?

Ne.

Ani s Milanem Paumerem...

Bohužel ne. On už žil tady a já byl v té době v Americe. Ale v Kolíně žije pan Povříšlo, soukromý mašinový badatel, který celou dobu pilně objížděl všechny žijící akterý a natáčel s nimi rozhovory, a pak mi to dal nezištně celý k dispozici, takže materi-

álu jsem měl opravdu hodně. Plus také dokumenty, které natočil Martin Vadas.

Potom, když jsem už měl rukopis, tak jsem to dal přečíst všem třem sourozencům. Pepík mi tam opravil jen nějaké realie, já tam třeba splet různý pistole. Zdena mi taky opravila jen pár maličkostí, ale zajímavý bylo, že ty scény, které jsem musel opravdu postavit sám, celé je vymyslet, jako je třeba setkání v zahraničí Josefa se Zdenou, kdy se ona rozhoduje, zda zůstane venku, tak těch se nikdo vůbec nedotkl. Od Radka reakce nepřišla.

Když pak kniha vyšla, začal jsem jezdit okolo Radka za dcerou do Princetownu a vždy jsem u něj přespál – Cleveland je tak na půl cesty mezi Chicagem a východním pobřežím. Vozil jsem mu český buchty od moji mámy nebo uzeniny od českého řezníka v Chicagu, který v Clevelandu nebyly, a taky jsem mu vzal *Žalím dobrý* – už pěkně vytištěný a svázaný. Takže byl nucený si to přečíst a povídat, že to docela jde, až na pár blbostí – třeba že tam je špatně posloupnost jeho

manželství, ale že to je úplné fuk. Pak tam taky byla fotka, kde bylo napsáno, že je na ní Radek se svou dcerou, ale on to měl syn, který měl dlouhý vlasy. Já měl ovšem tyhle informace od Pepíka. V téhle nové versi je to všechno opravený.

Milan Paumer to pak četl až po vydání, a líbilo se mu to – mám to od něj podepsaný s dovětkem „ten třetí“.

Rukopis byl delší, než jak to vyšlo?

Jo, vyšklí jsem asi ještě dvě stě stránek – například to, jak Pepík obchodoval v Africe se zbraněma. To je taky fascinující příběh včetně toho, že ho v Ugandě málem sežrali lidojedi. Idi Amin přestal platit Keně železniční poplatky a Uganda, která nemá pobřeží, nemohla svou ohromnou sklizeň kafe dostat ven. Pepík v Africe obchodoval s letadly a každý rok navštívil aspoň jednou všech padesát afrických zemí – on je ve všem strašně důslednej. Když zjistil, že Uganda má obrovský zásoby toho nejlepšího kafe, které nemůže prodat za hranice, zorganizoval letecký most zaplacený lidmi, kteří to kafe pak prodali dál, a

Knihovna jako prostor k setkávání

Rozhovor s ředitelem knihovny VH Martinem Paloušem

nost klubovou, tj. o programovou skladbu, spoléhám se především na svého nového zástupce Jáchyma Topola. Mou ambicí také je posunout činnost knihovny více do mezinárodního prostředí. Budeme usilovat, aby nefungovala jen pro uzavření okruh pražských intelektuálů, ale otevřela se zahraničním zájemcům a standardně se v ní komunikovalo nejen česky, ale i v angličtině.

V současné době vzniká digitalizovaný archiv, který umožní zájemcům rychle a snadno najít potřebná data. Zatím se pohybujeme převážně v českém prostředí - dosud neodkrytých bonanz je zde dosud velmi mnoho - avšak nyní plánujeme i spolupráci se zahraničními institucemi, s americkými presidentskými knihovnami, s univerzitami, atd. V našem archivu zkrátka budou opravdu věci, které jinde nasedt nejnajdete.

Vyhlašuje knihovna nějaké granty?

Zatím granty nevypisujeme a grantovou agenturou se ani stát nehodláme. Naše činnost se odvíjí od rozpočtu, který schvaluje správní rada Knihovny a jehož výše pochopitelně závisí to na tom, zda a jak budeme nebo nebudeme schopni přesvědčit o účelnosti a efektivitě našeho počínání naše sponzory, tedy v této chvíli sponzora jediného, Zdenka Bakalu.

Jaká témata byste chtěli v knihovně otevřít?

Dlouhodobě a systematicky bychom se na příklad chtěli věnovat ve spolupráci s nadací Člověk v tísni a Ústavem pro soudobé dějiny tzv. tranzitologii či transformačním studiím, týkajících se přechodu od diktatury k demokracii, tedy disciplíně, která se všeobecně považuje za jakousi výkladní skříň české zahraniční politiky. Tu je totiž třeba nejen praktikovat, ale stále nově promýšlet, už vzhledem k tomu, jak rychle a dynamicky

se mezinárodní scéna dnes proměňuje a vyvíjí. Máme ambiciózní cíl dotáhnout to až do podoby nějakého konsistentního programu, vyhovujícímu dnešním akademickým standardům, vhodným pro univerzitní půdu. Na 9. prosince chystáme velkou akci k Mezinárodnímu dni lidských práv, jejímž základním tématem bude svoboda projevu. Spolupracujeme na tom opět s Člověkem v tísni a s divadlem Archa, kde se bude konference odehrávat. Zveme odborníky z oblasti mezinárodního práva a chceme jejich pohled na věc konfrontovat s pohledem lidí „z terénu“, na prvním místě s disidenty a aktivisty ze zemí, kde je svoboda projevu stále hrubě potlačována. Na konferenci jsou pozváni lidé např. z Blízkého východu, Sýrie, Bahrajnu, Egypta, z Kuby nebo Barmy. Celá akce by zároveň měla být připomínkou 1. výročí, kdy Liou Sia-po dostal Nobelovu cenu za mír a kdy jako iniciátor Charty 08 stále sedí v českém kriminále. Takže by to měl být i jakýsi večer solidarity.

Chtěl bych také, aby se v knihovně otevřel prostor pro kontinuálně probíhající debatu nad určitými důležitými pojmy, které se snaží reflektovat zkušenost Evropy 20. století. Konkrétně mám na mysli pojem *totalitarismus*, o kterém se diskutuje již od druhé světové války. Jaký je jeho osud na začátku 21. století, kdy jeho obě dosud známé verze, nacismus i komunismus, se staly věcí minulosti? V tomto případě jsem již oslovil představitele Federace židovských obcí v Praze, neboť jejich pohled na tuto problematiku je specifický, ovlivněný zkušeností holocaustu, ale také i ředitele ÚSTRK. Ke spolupráci a dialogu na toto téma bych chtěl vyzvat i některá univerzitní pracoviště, takže uvidíme.

Zmínil jste ÚSTRK, který má zkoumat naši minulost, ale protože byl založen politiky, ve vymezení jeho činnosti chybí dodnes politický choulostivá léta 1945-48, ačkoli je tato doba pro pochopení vzniku totality úplně klíčová.

Nespornou výhodou Knihovny je, že nebyla založena politickými stranami, a ani není závislá na státním rozpočtu. Bádát si tedy můžeme naprosto svobodně a o čemkoli, takže předpokládám, že i na choulostivá léta dojde, ukáže-li se to důležité z hlediska našeho programového zaměření.

Jaká je situace kolem nového sídla knihovny?

Zdeněk Bakala se rozhodl nabídnout knihovně definitivní sídlo. Koupil pro ni dům na Loretánském náměstí a podařilo se začít projekt jeho rekonstrukce na začátku příštího roku, počítám s tím, že do svého nového sídla by se Knihovna mohla nastěhovat do dvou let, mým snem je na podzim 2013.

všechno to odtamtud vyvez. Zorganizoval to úplně jako vojenskou operaci: do Ugandy si přivezli veškerý vybavení, od aut až po tužky.

Jenže v zemi zuřil boj mezi různěma frakcema, vpodstatě o prachy, mezi ministrem zemědělství a Idiho lidmi, a Pepík skončil se svými společníky v Nakasero Barrack, kde se děly i kanibalský excesy. Seděli tam asi tři dny a Pepík hned vyhlásil hladovku. Jeho společníci pak z Ugandy okamžitě zdrhli, což Pepíka ani nenapadlo. On ten byznys prostě musel dodělat, ale radši se rovnou nastěhoval k Idi Aminovi do vily na březích Viktoriina jezera se slovy: „Hele, mě tady málem sežrali ti tvoji lidi, tak já teď budu bydlet pár dní u tebe.“ Idi se prý smál. Celá Pepíkova africká anabáze je skvělý příběh, ale do knihy o Mašíně se nehodila. Použil jsem to pak do knihy *Ža vodou*, což jsou rozhovory se zámořskými Čechy. Vyšlo to asi před rokem.

dokončení na protější straně

Co v ní všechno bude?

Kromě knihovních a badatelských prostor by tam mělo být zastřešené atrium, které pojme zhruba sto lidí, dále výstavní prostory, a také knihkupectví a kavárna. Největší důraz ale klademe na vybavení co knihovny. Chtěli bychom, aby to byla opravdu špičkové zařízení instituce využívající současných informačních technologií. Otázkou po tom, jak na to, ovšem nepoložíme firmám, které by nás zahrnuly báječnými a finančně nákladnými projekty a my bychom se navždy stali obětmi jejich pokračujících služeb. V této věci jsme již navázali kontakt s odborníky z ČVUT a přes profesory hodláme oslovit i jejich studenty. Oni by nám v posledku měli poradit, jak na to: jak neefektivněji pracovat s všemi informačními médii, s obrazem i zvukem; jak přenášet a uchovávat digitalizovaná data; jak využívat všechny možností, které dnešní „cyberspace“ dává a zároveň se jimi nenechat ztročetit a stát se na nich patologicky závislými.... Zkrátka chceme, aby knihovna byla instituce, která má švih a dynamiku, aby byla schopna kombinovat činnost klubovou, kulturní a programovou; aby se zároveň stala atraktivním a kreativním studiijním centrem, které je schopno kooperovat s vysokými či středními školami, doma i v zahraničí. A vůbec se nebudeme bránit modifikovat program a využití knihovny ani podle toho, jaké požadavky a nápady budou mít ti, kteří budou knihovnu využívat.

**Knihovna Václava Havla
Vás zve na cyklus literárních večerů**

• 18. října 2011

Román je zpráva z velké dálky

společné vystoupení kmenových

autorek Torstu, prozaiček

Petry Hůlové a Markéty Pilátové

• 20. října 2011

20 let Torstu

představení knihy 20 let Torstu,

úvodní slovo Miloš Havelka

vernisáž výstavy Viktora Stoilova Portréty

Začátek vždy v 19:00, Galerie Montmartre

1. p., Řetězová 7, Praha 1.

Občerstvení zajištěno.

Vstup volný.

Těšíme se na Vás!

www.havlovaknihovna

PŘIPRAVUJEME

24. listopadu KVH

NE VAKERAV ME – MIRO ŽILO VAKEREL. (TO NEMLUVÍM JÁ – TO MLUVÍ MOJE SRDCE).

Večer současných romských spisovatelů v Knihovně Václava Havla.

Přestože psaná romština není pro většinu českých a slovenských Romů projevem zcela

samozřejmým, vznikají už od sedmdesátých let minulého století díla psaná tímto jazykem.

O kodifikaci romského pravopisu se zasloužil Svaz Cikánů – Romů v letech 1969 – 1970.

První romští literáti se učí psát svou mateřštinou podobně, jako se první obrozenci učili psát česky.

Pozvání do KVH přijali spisovatelé Andrej Gňa, Jana Hejrlíková, Irena Eliášová a Renáta

Berkyová. Součástí tohoto minifestivalu bude i výstava fotografií Lukáše Houdka nazvaná

Portréty, představující unikátní soubor podobizen současných romských spisovatelů a spisovatelů.

Večerem bude provázet romistka a překladatelka Karolína Ryvalová.

Ke koupi budou představované knihy i romský periodický tisk a romské spisovatelské pexeso.